

Υπόθεση C-69/21

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

4 Φεβρουαρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Κάτω Χώρες)

Ημερομηνία της διατάξεως του αιτούντος δικαστηρίου:

4 Φεβρουαρίου 2021

Προσφεύγων:

X

Καθού:

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Η διαφορά της κύριας δίκης αφορά το ζήτημα κατά πόσον πρέπει να χορηγηθεί στον X άδεια διαμονής ή να επιτραπεί η αναστολή της υποχρέωσής του αποχώρησης από την επικράτεια για σοβαρούς λόγους υγείας, καθώς και ποιες θα είναι οι επιπτώσεις για την υγεία του στην περίπτωση που δεν θα είναι δυνατή η συνέχιση της θεραπευτικής αγωγής την οποία ακολουθεί (αντιμετώπιση του πόνου με χρήση θεραπευτικής κάνναβης) διότι θα πρέπει να συμμορφωθεί με την υποχρέωσή του αποχώρησης δυνάμει του Vreemdelingenwet 2000 (νόμου του 2000 περί αλλοδαπών).

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία των άρθρων 1, 4, 7 και 19 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Rechtbank (πρωτοδικείο, Κάτω Χώρες) υποβάλλει ερώτημα για την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 και 4 του

Χάρτη, υπό το πρίσμα της οδηγίας 2008/115/EK, προκειμένου να κρίνει εάν πρέπει να ανασταλεί η υποχρέωση αποχώρησης αλλοδαπού λόγω σοβαρών προβλημάτων υγείας. Επιπλέον, το Rechtbank υποβάλλει ερώτημα για την ερμηνεία του άρθρου 7 του Χάρτη, ώστε να μπορέσει να αξιολογήσει αν η παροχή ιατρικής περίθαλψης σε κάποιο κράτος μέλος συνιστά πτυχή της ιδιωτικής ζωής που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εξέταση αιτήσεως για χορήγηση άδειας διαμονής.

Προδικαστικά ερωτήματα

I Μπορεί η σημαντική επιδείνωση του πόνου λόγω έλλειψης ιατρικής περίθαλψης σε αμετάβλητη κλινική εικόνα να αποτελέσει κατάσταση που αντίκειται στο άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 και 4 του Χάρτη, στην περίπτωση που δεν ανασταλεί η υποχρέωση αποχώρησης η οποία προβλέπεται στην οδηγία 2008/115/EK (στο εξής: οδηγία περί επιστροφής);

II Συνάδει με το άρθρο 4 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 αυτού, ο καθορισμός συγκεκριμένης προθεσμίας εντός της οποίας πρέπει να καθίστανται εμφανείς οι επιπτώσεις της έλλειψης ιατρικής περίθαλψης, προκειμένου να γίνει δεκτό ότι συντρέχουν λόγοι υγείας που εμποδίζουν την εκπλήρωση της υποχρέωσης επιστροφής η οποία προβλέπεται στην οδηγία περί επιστροφής; Στην περίπτωση που ο καθορισμός συγκεκριμένης προθεσμίας δεν αντίκειται στο δίκαιο της Ένωσης, επιτρέπεται σε κράτος μέλος να ορίσει μια γενική προθεσμία που είναι η ίδια για όλες τις πιθανές ασθένειες και για όλες τις πιθανές επιπτώσεις στην υγεία;

III Συνάδει με το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 και 4 αυτού, καθώς και την οδηγία περί επιστροφής, νομοθετική ρύθμιση που προβλέπει ότι οι συνέπειες της απομάκρυνσης πρέπει να αξιολογούνται αποκλειστικά στο πλαίσιο εκτίμησης του ζητήματος εάν και υπό ποιες συνθήκες είναι σε θέση να ταξιδεύσει ο αλλοδαπός;

IV Επιτάσσει το άρθρο 7 του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 και 4 αυτού, και υπό το πρίσμα της οδηγίας περί επιστροφής, να αξιολογούνται η κατάσταση της υγείας του αλλοδαπού και η περίθαλψη που λαμβάνει μέχρι τούδε σε κράτος μέλος στο πλαίσιο εκτίμησης του ζητήματος εάν πρέπει να του επιτραπεί η διαμονή για λόγους που άπτονται της προστασίας της ιδιωτικής ζωής; Επιτάσσει το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 και 4 αυτού, και υπό το πρίσμα της οδηγίας περί επιστροφής, να λαμβάνεται υπόψη η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, υπό την έννοια του άρθρου 7 του Χάρτη, κατά την εκτίμηση του ζητήματος αν τα προβλήματα υγείας δύνανται να εκληφθούν ως κώλυμα για την απομάκρυνση αλλοδαπού;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 2008/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (οδηγία περί επιστροφής): Άρθρα 5, 6 και 9

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Άρθρα 1, 4, 7, 19, 51 και 52

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Vreemdelingenwet 2000 (νόμος του 2000 περί αλλοδαπών, στο εξής: Vw): Άρθρο 64

Vreemdelingen-circulaire 2000 (εγκύκλιος περί αλλοδαπών, στο εξής: Vc): Τμήμα A3/7

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Ο X γεννήθηκε το 1988 και είναι Ρώσος υπήκοος. Χώρα καταγωγής του είναι η Ρωσία. Σε ηλικία δεκαέξι ετών προσβλήθηκε από αληθή πολυκυτταραιμία, μια σπάνια μορφή αιματολογικού καρκίνου. Για την αντιμετώπιση του πόνου, ο X υποβλήθηκε σε αγωγή με χρήση θεραπευτικής κάνναβης στις Κάτω Χώρες. Η χορήγηση θεραπευτικής κάνναβης δεν είναι νόμιμη στη Ρωσία.
- 2 Στις 19 Μαΐου 2016 ο X υπέβαλε για δεύτερη φορά αίτηση χορήγησης ασύλου στις Κάτω Χώρες. Με την αίτηση αυτή επικαλέστηκε το γεγονός ότι πάσχει από αληθή πολυκυτταραιμία, η οποία αντιμετωπίζεται στη χώρα καταγωγής του με συμβατικά θεραπευτικά μέσα. Υποστήριξε ότι υπέφερε από τις παρενέργειες των ανωτέρω θεραπειών και ότι η κάνναβη λειτουργεί αποτελεσματικότερα στην καταπολέμηση των συμπτωμάτων του πόνου. Ισχυρίστηκε δε ότι καλλιέργησε δενδρύλλια κάνναβης για φαρμακευτική χρήση και για τον λόγο αυτόν βρέθηκε αντιμετώπος με προβλήματα που καθιστούν την προστασία του επιβεβλημένη.
- 3 Με απόφαση του Staatssecretaris (Υφυπουργού Δικαιοσύνης και Ασφάλειας, Κάτω Χώρες) που εκδόθηκε στις 29 Μαρτίου 2018, απορρίφθηκε η αίτηση χορήγησης ασύλου στον X. Κατά την άποψη του Staatssecretaris, οι ισχυρισμοί του X όσον αφορά τα προβλήματα που αντιμετώπισε λόγω της καλλιέργειας κάνναβης για προσωπική του χρήση δεν είναι πειστικοί. Επιπλέον, ο Staatssecretaris αποφάσισε ότι δεν μπορεί να χορηγηθεί κανονική άδεια διαμονής στον X και ότι η υποχρέωση αποχώρησής του από την επικράτεια δεν μπορεί να ανασταλεί δυνάμει του άρθρου 64 του Vw (κατάσταση της υγείας του ενδιαφερομένου προσώπου).

- 4 Με απόφαση που εξέδωσε στις 20 Δεκεμβρίου 2018, το Rechtbank έκρινε εν μέρει βάσιμη την προσφυγή του X που στρεφόταν κατά της ανωτέρω απόφασης του Staatssecretaris και ακύρωσε εν μέρει την προσβαλλόμενη απόφαση. Η απόφαση του Rechtbank επικυρώθηκε και στον δεύτερο βαθμό. Συνεπώς, έχει κριθεί με ισχύ δεδικασμένου ότι ο X δεν έχει δικαίωμα να του χορηγηθεί ούτε καθεστώς πρόσφυγα ούτε καθεστώς επικουρικής προστασίας. Ωστόσο, ο Staatssecretaris έπρεπε να αποφανθεί εκ νέου επί της αιτήσεως υπό το πρίσμα του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ) και λαμβάνοντας υπόψη το αίτημα εφαρμογής του άρθρου 64 του Vw.
- 5 Στις 19 Φεβρουαρίου 2020 ο Staatssecretaris εξέδωσε νέα απόφαση επί της δεύτερης αιτήσεως ασύλου του X. Κατά την απόφαση αυτή, δεν μπορεί να χορηγηθεί στον X άδεια διαμονής ορισμένου χρόνου σύμφωνα με το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η δε υποχρέωση αποχώρησής του από την επικράτεια δεν αναστέλλεται δυνάμει του άρθρου 64 του Vw.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 6 Ο X υποστηρίζει ότι πρέπει να του χορηγηθεί άδεια διαμονής δυνάμει του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ ή, άλλως, θα έπρεπε να έχει ανασταλεί η υποχρέωση αποχώρησής του κατά το άρθρο 64 του Vw. Ως λόγους των αιτημάτων αυτών προβάλλει την κατάσταση της υγείας του, τη θεραπευτική αγωγή που ακολουθεί στις Κάτω Χώρες και τις επιπτώσεις στην υγεία του αν δεν μπορέσει να συνεχίσει την ανωτέρω θεραπευτική αγωγή εξαιτίας της επιστροφής του στη Ρωσία.
- 7 Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του X, η θεραπεία με φαρμακευτική κάνναβη μπορεί να καταπραΰνει τους πόνους του κατά ποσοστό περίπου 70 %. Η εν λόγω θεραπεία είναι τόσο σημαντική για αυτόν, ώστε εάν τη στερηθεί δεν θα είναι πλέον σε θέση να ζήσει αξιοπρεπώς, οπότε πρέπει να του επιτραπεί η διαμονή στην επικράτεια σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Χωρίς τη χρήση κάνναβης, δεν θα μπορεί να κοιμάται και να τρώει από τους πόνους, κάτι που συνεπάγεται σοβαρές επιπτώσεις για τη σωματική και ψυχική του υγεία. Ο X υποστηρίζει ότι στην περίπτωση αυτή θα περιέλθει σε κατάσταση κατάθλιψης με αυτοκτονικές τάσεις. Επομένως, η αποστέρηση της καταπραΰντικής αγωγής για την ανακούφιση του πόνου θα οδηγήσει εντός σύντομου χρονικού διαστήματος σε κατάσταση έκτακτης ιατρικής ανάγκης.
- 8 Ο Staatssecretaris υποστηρίζει ότι η περίθαλψη του X στις Κάτω Χώρες δεν αρκεί ώστε να μπορεί να γίνει επίκληση της ιδιωτικής ζωής υπό την έννοια του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, οπότε δεν πρέπει να του χορηγηθεί άδεια διαμονής επί τη βάση της ανωτέρω διάταξης. Το δε γεγονός ότι ο X δεν θα μπορεί πλέον να χρησιμοποιεί φαρμακευτική κάνναβη ως θεραπευτικό μέσο για την ανακούφιση του πόνου δεν συνιστά κατάσταση έκτακτης ιατρικής ανάγκης. Επιπλέον, κατά την άποψη του Staatssecretaris, ο X είναι σε θέση να ταξιδεύσει υπό ορισμένες συνθήκες. Για τον

λόγο αυτόν, δεν χωρεί εφαρμογή του άρθρου 64 του Vw και αναστολή της υποχρέωσης αποχώρησης για λόγους υγείας.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 9 Η διαφορά της κύριας δίκης συνίσταται στο ερώτημα εάν πρέπει να χορηγηθεί άδεια διαμονής στον προσφεύγοντα λόγω της κατάστασης της υγείας του ή, άλλως, αν πρέπει να ανασταλεί η υποχρέωση αποχώρησής του, ενώ ζήτημα επίσης αποτελούν και οι επιπτώσεις που μπορεί να έχει στην υγεία του η διακοπή της θεραπείας του λόγω της συμμόρφωσής του με την υποχρέωση αποχώρησης από την επικράτεια.
- 10 Το άρθρο 64 του Vw και το τμήμα A3/7 της Vc οριοθετούν το πλαίσιο ελέγχου εντός του οποίου εκτιμάται κατά πόσον πρέπει να αναστέλλεται για σοβαρούς λόγους υγείας η υποχρέωση αποχώρησης του αλλοδαπού και αν, ως εκ τούτου, δικαιούται ο τελευταίος να απολαύει των προνομίων νόμιμης διαμονής. Ο Staatssecretaris δύναται σύμφωνα με το άρθρο 64 του Vw να διατάζει την αναστολή της υποχρέωσης αποχώρησης, όταν η κατάσταση της υγείας του αλλοδαπού δεν του επιτρέπει να ταξιδεύσει ή όταν λόγοι υγείας συνεπάγονται πραγματικό κίνδυνο παράβασης του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Σύμφωνα λοιπόν με το ως άνω πλαίσιο ελέγχου, πραγματικός κίνδυνος παράβασης του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ υφίσταται μόνον όταν, κατόπιν γνωματεύσεως του ΒΜΑ¹, προκύπτει ότι η διακοπή της ιατρικής θεραπείας θα προκαλέσει κατά πάσα πιθανότητα κατάσταση έκτακτης ιατρικής ανάγκης και όταν η χώρα καταγωγής του αλλοδαπού είτε δεν διαθέτει θεραπευτικά μέσα είτε δεν του παρέχει πρόσβαση σε αυτά.
- 11 Ως κατάσταση έκτακτης ιατρικής ανάγκης νοείται η κατάσταση κατά την οποία, με βάση τις σύγχρονες ιατρικές και επιστημονικές γνώσεις, διαπιστώνεται ότι η διακοπή της θεραπείας θα οδηγήσει εντός τριμήνου σε θάνατο ή αναπηρία ή θα έχει ως επακόλουθο κάποια άλλη μορφή βαριάς νοητικής ή σωματικής βλάβης. Η εθνική νομολογία, υπό το πρίσμα της παγιωμένης νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ), έχει κάνει δεκτό ότι μπορεί να υπάρξει παράβαση του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών όταν ένας αλλοδαπός που νοσεί βαριά διατρέχει πραγματικό κίνδυνο, σε περίπτωση απομάκρυνσής του, να εμφανίσει σοβαρή, άμεση και μη αναστρέψιμη επιδείνωση της υγείας του, με συνέπεια έντονο και ανυπόφορο πόνο ή σημαντική μείωση του προσδόκιμου της ζωής του λόγω έλλειψης της κατάλληλης θεραπείας στη χώρα καταγωγής του ή μη πρόσβασής του σε τέτοια θεραπεία.

¹ Το Bureau Medische Advisering (Γραφείο Ιατρικών Γνωματεύσεων, Κάτω Χώρες, στο εξής: ΒΜΑ) αποτελεί υπηρεσία του Ministerie van Veiligheid en Justitie (Υπουργείου Δικαιοσύνης και Ασφάλειας) και είναι επιφορτισμένο με την παροχή γνωματεύσεων κατόπιν αιτήματος της αρμόδιας αρχής, ήτοι της Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) (Υπηρεσίας Μετανάστευσης και Πολιτογράφησης, Κάτω Χώρες), για θέματα υγείας αλλοδαπών που είναι σχετικά με την έκδοση αποφάσεων σύμφωνα με τον Vreemdelingenwet 2000.

- 12 Προς επίρρωση των ισχυρισμών του ότι τα προβλήματα της υγείας του συνιστούν λόγο για την αναστολή της υποχρέωσης αποχώρησής του ο X επικαλέστηκε, μεταξύ άλλων, και γνωματεύσεις των θεραπόντων ιατρών του. Από τις γνωματεύσεις αυτές συνάγεται ότι υποφέρει από έντονους πόνους τους οποίους μόνον η χρήση κάνναβης καθιστά υποφερτούς και ότι αντενδείκνυται στην περίπτωση του η φαρμακευτική αγωγή με άλλα παυσίπονα.
- 13 Ο Staatssecretaris ζήτησε συναφώς τη γνωμοδότηση του BMA. Το BMA απάντησε, μεταξύ άλλων, ότι η φαρμακευτική δράση της κάνναβης δεν έχει αποδειχθεί, ότι για τον λόγο αυτόν η τελευταία δεν αποτελεί φάρμακο και ότι, κατά συνέπεια, το ίδιο δεν είναι σε θέση να εκφέρει γνώμη για τις συνέπειες που θα μπορούσε να έχει η διακοπή της χορήγησής της λόγω μη διαθεσιμότητάς της στη Ρωσία ως παυσίπονου. Δεδομένου ότι η φαρμακευτική δράση της κάνναβης δεν έχει αποδειχθεί, δεν είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι η χρήση της θα αποτρέψει τη δημιουργία κατάστασης έκτακτης ιατρικής ανάγκης εντός σύντομου χρονικού διαστήματος. Επιπλέον, σύμφωνα με το BMA, αντί της θεραπείας με κάνναβη, υπάρχουν και άλλες επαρκείς και ιατρικώς αποδεκτές εναλλακτικές θεραπείες που θα μπορούσαν να επιλεγούν.
- 14 Όπως διαπιστώνεται, ο X δεν θα έχει στη χώρα καταγωγής του πρόσβαση ούτε σε θεραπεία με χρήση φαρμακευτικής κάνναβης ούτε σε εναλλακτικές μεθόδους θεραπείας για την ανακούφιση του πόνου. Τούτο σημαίνει ότι, αν δεν ανασταλεί η υποχρέωση αποχώρησης του X από την επικράτεια, η περίθαλψη του όσον αφορά τη θεραπεία του πόνου θα διακοπεί. Τίθεται λοιπόν το ερώτημα ποιες επιπτώσεις θα έχει στην υγεία του η διακοπή της θεραπείας με φαρμακευτική κάνναβη. Επί του παρόντος και βάσει των γνωματεύσεων των θεραπόντων ιατρών, το Rechtbank συνάγει ότι η κλινική εικόνα του δεν θα μεταβληθεί λόγω μη χορήγησης θεραπευτικής αγωγής για την ανακούφιση του πόνου.
- 15 Προτού όμως το Rechtbank διορίσει ειδικό πραγματογνώμονα ιατρό για να αξιολογήσει ποιες είναι οι πιθανές συνέπειες στην υγεία του προσφεύγοντος και να προβλέψει πότε αναμένεται η επέλευση αυτών σε περίπτωση διακοπής της θεραπευτικής αγωγής με κάνναβη, κρίνει απαραίτητο να ζητήσει την ερμηνεία του Δικαστηρίου σχετικά με την έκταση της προστασίας που παρέχουν οι διατάξεις των άρθρων 1, 4 και 19 του Χάρτη σε αλλοδαπούς που νοσούν από σοβαρή ασθένεια. Συγκεκριμένα, δεν είναι σκόπιμο να διαταχθεί σύνταξη ιατρικής πραγματογνωμοσύνης ενόσω το Rechtbank δεν έχει αποσαφηνίσει τα ακόλουθα ζητήματα: κατά πόσον δύναται η επιδείνωση του πόνου να συνιστά αφ' εαυτής λόγο για την απαγόρευση της απομάκρυνσης του αλλοδαπού, εντός ποιου χρονικού διαστήματος πρέπει να επέλθει η επιδείνωση του πόνου προκειμένου να θεωρηθεί απαγορευτική η απομάκρυνση, καθώς και εάν, κατά την εκτίμηση του κατά πόσον η συμμόρφωση του X με την υποχρέωσή του προς αποχώρηση από την επικράτεια απειλεί να οδηγήσει σε κατάσταση έκτακτης ιατρικής ανάγκης, πρέπει να ληφθούν υπόψη και τυχόν ψυχολογικές επιπτώσεις οφειλόμενες στην επιδείνωση του πόνου.

- 16 Το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη ορίζει ότι στον βαθμό που ο Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην ΕΣΔΑ, η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Από τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη προκύπτει ότι το άρθρο 1 του Χάρτη αποτελεί τη βάση όλων των θεμελιωδών δικαιωμάτων, το άρθρο 4 του Χάρτη αντιστοιχεί στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το άρθρο 7 του Χάρτη αντιστοιχεί στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και το άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη τελεί σε συνάρτηση με τη νομολογία του ΕΔΔΑ επί του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.

Πρώτο ερώτημα

- 17 Το Rechtbank δεν έχει υπόψη του νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 και 4 αυτού, όσον αφορά την εκτίμηση του ζητήματος κατά πόσον υφίσταται κώλυμα απομάκρυνσης για λόγους υγείας, όταν δεν επιδεινώνεται μεν η κλινική εικόνα του ασθενούς λόγω έλλειψης επιλογών περίθαλψης στη χώρα καταγωγής του, πλην όμως, αυξάνεται απότομα η ένταση των πόνων του. Ζητεί λοιπόν την ερμηνεία του Δικαστηρίου όσον αφορά την προστασία που απονέμουν οι ανωτέρω διατάξεις σε αλλοδαπούς που πάσχουν από βαριά νόσο.
- 18 Το Rechtbank εκτιμά ότι μια σημαντική επιδείνωση του πόνου συνεπεία της διακοπής της αγωγής για την αντιμετώπισή του, χωρίς αυτή να οφείλεται απαραίτητως σε «a serious, rapid and irreversible decline in his or her state of health» (απόφαση του ΕΔΔΑ της 13ης Δεκεμβρίου 2016, Paposhvili κατά Βελγίου, CE:ECHR:2016:1213JUD00417381, § 183), συνεπώς, στην περίπτωση του Χ, σε επιδείνωση της κλινικής εικόνας της αληθούς πολυκυτταραιμίας, πρέπει επίσης να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του Χάρτη που παρέχουν προστασία σε αλλοδαπούς πάσχοντες από σοβαρή ασθένεια.

Δεύτερο ερώτημα

- 19 Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (τμήματος διοικητικών διαφορών του Συμβουλίου της Επικρατείας, Κάτω Χώρες, στο εξής: ABRvS), κατά την εκτίμηση του ζητήματος εάν θα προκληθεί κατάσταση έκτακτης ιατρικής ανάγκης σε περίπτωση διακοπής της χορηγούμενης θεραπευτικής αγωγής πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνον οι επιπτώσεις στην υγεία του ασθενούς που εμφανίζονται εντός τριών μηνών από τη διακοπή της ιατρικής περίθαλψης. Σύμφωνα με το ABRvS, το κριτήριο αυτό συνδέεται με την απαιτούμενη προϋπόθεση της ραγδαίας επιδείνωσης της κατάστασης της υγείας που μνημονεύεται στη σκέψη 183 της απόφασης Paposhvili. Ωστόσο, το ABRvS δεν έχει αιτιολογήσει μέχρι σήμερα για ποιον λόγο ισχύει ανώτατη προθεσμία στις περιπτώσεις αυτές και για ποιον λόγο η προθεσμία αυτή είναι τρίμηνη. Στην απόφαση Paposhvili το ΕΔΔΑ δεν όρισε ρητώς προθεσμία, αλλά διατύπωσε τη θέση ότι «the impact of removal on the person concerned must be assessed by comparing his or her state of health prior to removal and how it would evolve

after transfer to the receiving State» (§ 188), κάνοντας απλώς αναφορά στην εξέλιξη της κατάστασης του ασθενούς όταν παύσει η παροχή ιατρικής περίθαλψης.

- 20 Ως εκ τούτου, το Rechtbank διερωτάται αν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης ο καθορισμός προθεσμίας εντός της οποίας πρέπει να επέλθουν οι συνέπειες από τη διακοπή της περίθαλψης του ασθενούς, καθώς και αν τα κράτη μέλη, ανεξαρτήτως του είδους της πάθησης και της χορηγούμενης θεραπευτικής αγωγής, δύνανται να ορίσουν προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να επέλθουν οι συνέπειες στην υγεία του ασθενούς αλλοδαπού, προκειμένου να ανασταλεί η υποχρέωση αποχώρησης του τελευταίου και συνεπώς να του επιτραπεί η νόμιμη διαμονή του στη χώρα.

Τρίτο ερώτημα

- 21 Κατά την εκτίμηση των συνεπειών που έχει η απομάκρυνση του αλλοδαπού στην υγεία του, τα εθνικά δικαστήρια εξετάζουν αποκλειστικά τις συνθήκες υπό τις οποίες μπορεί να πραγματοποιηθεί η μετάβαση. Βάσει της εθνικής νομοθεσίας, των πολιτικών κατευθύνσεων και της πάγιας νομολογίας του ABRvS, για να εκτιμηθεί εάν η απομάκρυνση του αλλοδαπού αντιβαίνει στις διατάξεις του Χάρτη ή της ΕΣΔΑ δεν εξετάζεται το ζήτημα κατά πόσον η μεταφορά ή απομάκρυνσή του πρόκειται να έχει επιπτώσεις στην υγεία του.
- 22 Ωστόσο, με τη σκέψη 188 της απόφασης Paroshvili το ΕΔΔΑ υπογράμμισε ότι κατά την αξιολόγηση των συνεπειών της απομάκρυνσης προσώπου πρέπει να γίνεται σύγκριση μεταξύ της υφιστάμενης κατάστασης της υγείας του προτού λάβει χώρα η απομάκρυνση και της πιθανής εξέλιξής της μετά την απομάκρυνση. Τούτο υποδηλώνει ότι, κατά τον έλεγχο εάν θα προκληθεί κατάσταση έκτακτης ιατρικής ανάγκης συνεπεία της απομάκρυνσης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι επιπτώσεις στην υγεία του και δεν επιτρέπεται να αξιολογείται απλώς κατά πόσον μπορούν να περιοριστούν οι εν λόγω επιπτώσεις μέσω της επιβολής προϋποθέσεων για τη μετάβασή του.
- 23 Με την απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, C. K. κ.λπ., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σε υπόθεση που αφορούσε μεταφορά με τη διαδικασία του κανονισμού Δουβλίνο III, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι κρατικές αρχές δεν αρκεί να εξετάζουν τις συνέπειες της φυσικής μεταφοράς του ενδιαφερομένου προσώπου από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, αλλά πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των σημαντικών και μη αναστρέψιμων συνεπειών της εν λόγω μεταφοράς (σκέψη 76). Στην υπό κρίση υπόθεση, βέβαια, πρόκειται για επιστροφή στη χώρα καταγωγής και όχι για μεταφορά σε τρίτο κράτος μέλος. Ωστόσο, το Rechtbank δεν βλέπει για ποιον λόγο στην ανωτέρω περίπτωση, κατά την εκτίμηση του ζητήματος εάν μπορεί να απαγορευτεί η διαμονή σε κάποιον αλλοδαπό με πολύ σοβαρά προβλήματα υγείας, δεν θα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις που έχει στην υγεία του η μεταφορά αυτή καθαυτή.

- 24 Εντούτοις, η ως άνω παράμετρος που μνημονεύεται στην απόφαση C. Κ. κ.λπ., όπως ερμηνεύει την εν λόγω απόφαση το ABRvS, δεν λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση. Το Rechtbank ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί εάν το περιγραφόμενο πλαίσιο ελέγχου που εφαρμόζουν τα εθνικά δικαστήρια συνάδει με το άρθρο 4 του Χάρτη.

Τέταρτο ερώτημα

- 25 Στην υπό κρίση υπόθεση τίθεται επίσης το ερώτημα εάν η κατάσταση της υγείας αλλοδαπού και η παροχή ιατρικής περίθαλψης σε κράτος μέλος μπορούν να θεωρηθούν έκφραση της ιδιωτικής ζωής που προστατεύεται από το άρθρο 7 του Χάρτη και από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, όπως υποστηρίζει ο X.
- 26 Στην απόφαση της 6ης Μαΐου 2001, Bensaid κατά Ηνωμένου Βασιλείου, CE:ECHR:2001:0206JUD004459998, το ΕΔΔΑ επισήμανε ότι ακόμη και μια κατάσταση που δεν συγκεντρώνει τις ελάχιστες προϋποθέσεις προστασίας του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ δεν αποκλείεται να εκληφθεί ως αντιβαίνουσα στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, σε περίπτωση που δεν επιτρέπεται (πλέον) η διαμονή. Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΔΔΑ έχει αποφανθεί ότι ο ορισμός της έννοιας της «ιδιωτικής ζωής» δεν είναι εξαντλητικός και ότι ακόμη και η ψυχική υγεία πρέπει να θεωρείται αναπόσπαστο στοιχείο της ιδιωτικής ζωής υπό την έννοια του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ.
- 27 Σε αντίθεση με το ABRvS, το Rechtbank εκτιμά ότι από την απόφαση Paposhvili προκύπτει ότι κατά την εκτίμηση του ζητήματος εάν συντρέχουν λόγοι υγείας που δεν επιτρέπουν την απομάκρυνση, πρέπει να συνεκτιμάται και το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Υπέρ αυτού συνηγορεί το γεγονός ότι, κατά τη διαδικασία χορήγησης ασύλου, όταν δεν χωρεί αναγνώριση καθεστώτος πρόσφυγα ή παροχή επικουρικής προστασίας, πρέπει να ελέγχεται αυτεπαγγέλτως αν ο αλλοδαπός έχει δικαίωμα να του χορηγηθεί άδεια διαμονής σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Για τον λόγο αυτόν το Rechtbank ζητεί λεπτομερέστερη ερμηνεία όσον αφορά το ερώτημα κατά πόσον οι κρατικές αρχές, όταν ο αλλοδαπός αιτείται χορήγηση άδειας διαμονής λόγω σοβαρών προβλημάτων υγείας και λόγω της ιατρικής περίθαλψης που λαμβάνει σε κράτος μέλος, οφείλουν να συνεκτιμούν τις περιστάσεις της υγείας ως πτυχή της ιδιωτικής ζωής στο πλαίσιο εξέτασης του ζητήματος αν ο αλλοδαπός έχει δικαίωμα διαμονής σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Επίσης, το Rechtbank ζητεί να διευκρινιστεί αν οι ανωτέρω περιστάσεις της υγείας ως πτυχή της ιδιωτικής ζωής ασκούν επιρροή και κατά την εξέταση της αιτήσεως που υποβάλλει ο αλλοδαπός για την αναστολή της υποχρέωσής του προς αποχώρηση από τη χώρα.
- 28 Η απάντηση στο τέταρτο ερώτημα έχει καθοριστική σημασία για τον αλλοδαπό, διότι, από νομικής απόψεως, η χορήγηση άδειας διαμονής για λόγους που άπτονται της προστασίας της ιδιωτικής ζωής αποτελεί ισχυρότερο δικαίωμα διαμονής σε σχέση με την αναστολή της υποχρέωσης αποχώρησης που προβλέπεται στο άρθρο 64 του Vw.

Πρόταση αποφάσεως

- 29 Το αιτούν δικαστήριο προτείνει στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα ως ακολούθως:

«I Υπό το πρίσμα του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 και 4 αυτού, καθώς και την οδηγία περί επιστροφής, τα κράτη μέλη, κατά την εκτίμηση του ζητήματος αν υφίστανται κωλύματα που ανάγονται σε λόγους υγείας και απαλλάσσουν τον σοβαρά ασθενή αλλοδαπό από την υποχρέωση αποχώρησης, είναι υποχρεωμένα να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των επιπτώσεων που προκαλεί στην υγεία η διακοπή ιατρικής περίθαλψης σοβαρά ασθενούς αλλοδαπού που νοσηλεύεται σε κράτος μέλος, ακόμη και όταν αυτή καθαυτή η κλινική εικόνα παραμένει αμετάβλητη. Κατά περίπτωση, πρέπει να αναστέλλεται η υποχρέωση αποχώρησης ή να χορηγείται στον αλλοδαπό η άδεια να μην εκπληρώσει (προσωρινά) την υποχρέωση αποχώρησης και, ως εκ τούτου, πρέπει να του παρέχεται δικαίωμα νόμιμης διαμονής.

II Υπό το πρίσμα του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 και 4 αυτού, καθώς και την οδηγία περί επιστροφής, τα κράτη μέλη, κατά την εκτίμηση του ζητήματος αν συντρέχουν λόγοι υγείας που δεν επιτρέπουν την απομάκρυνση, είναι υποχρεωμένα να λαμβάνουν πάντοτε υπόψη τις ειδικές περιστάσεις κάθε μεμονωμένης περίπτωσης, ενώ μια ρύθμιση κατά την οποία είναι δυνατόν να μη συνεκτιμώνται οι επιπτώσεις στην υγεία οι οποίες επέρχονται μετά την παρέλευση μιας γενικής ανώτατης προθεσμίας δεν συνάδει με την απόλυτη απαγόρευση του άρθρου 4 του Χάρτη.

III Υπό το πρίσμα του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 και 4 αυτού, καθώς και την οδηγία περί επιστροφής, τα κράτη μέλη, κατά την εκτίμηση του ζητήματος εάν υπάρχει κίνδυνος να προκληθεί κατάσταση έκτακτης ιατρικής ανάγκης και αν πρέπει λόγω κωλύματος υγείας να επιτραπεί (προσωρινά) σε σοβαρά ασθενή αλλοδαπό να μην εκπληρώσει την υποχρέωση αποχώρησης και ως εκ τούτου να του παρασχεθεί δικαίωμα νόμιμης διαμονής, είναι υποχρεωμένα να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των επιπτώσεων που προκαλεί στην υγεία του η απομάκρυνση.

IV Υπό το πρίσμα του άρθρου 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1, 4 και 7 αυτού, καθώς και την οδηγία περί επιστροφής, τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να ορίζουν ότι, κατά την εκτίμηση του ζητήματος αν συντρέχουν λόγοι υγείας που εμποδίζουν την απομάκρυνση, δεν λαμβάνεται ποτέ υπόψη η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή υπό την έννοια του άρθρου 7 του Χάρτη. Σε περίπτωση που σοβαρά ασθενής αλλοδαπός αιτείται άδεια διαμονής και όχι απλώς αναστολή της υποχρέωσης αποχώρησης βάσει των διατάξεων για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, στηρίζοντας το αίτημά του στα προβλήματα της υγείας του και σε ιατρική περίθαλψη που του παρέχεται, οι κρατικές αρχές οφείλουν να εξετάσουν αν πρέπει να χορηγηθεί άδεια διαμονής σύμφωνα με το άρθρο 7 του Χάρτη και το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ.»